

# עמק השבוע

גליון קלב

שנה ג

פרשת האזינו תשפ"ז והימים שסביבותיה

שבת שובה

עיונים וביאורים במהות ימי השבוע  
מאת הרב הג"ר ראובן מלך שווארץ שליט"א  
מחבר סדרת הספרים גינת ראובן, עמקי ראובן, מנחת ראובן ומעיינת ראובן

## חומרות בעשרת ימי תשובה

ועי' במ"ב ס"ק ב' דאיתא וז"ל וי"א שאין להטמין שנראה דביוה"כ מתבשל בתנור לצורך חול זה אין נכון. עכ"ל. ועי' בשער הציון ס"ק א' דאיתא וז"ל מ"א בשם הרדב"ז ועיין שבת דף י"ח ע"א וצ"ע ואולי משום דבעשי"ת יש להחמיר אפילו בדבר המותר מדינא ועוד כתבו הפוסקים טעם משום דמחזי כרעבתנותא. עכ"ל. והנה בציור זה לכאוף ליכא שום מידת חסידות להקפיד לא להטמין ואפ"ה חזינו בשער הציון שיש ענין יותר להקפיד בעשי"ת. וצ"ע בגדר הדברים.

הנה אף לפי כל הני שיטות שסוברות שיש ללמוד מפת פלטר להחמיר גם בשאר חומרות, לכאורה עדיין יש חילוק בין פת פלטר לשאר חומרות, דהרי מבואר בשו"ע ד"צריך להחמיר בפת פלטר, אבל בשאר חומרות ראוי לזהר בהם, אבל לא מצינו חומרא אחרת ש"צריך לנהוג בו. (אלא דעדיין צ"ע בזה לגבי דברי השער הציון הנ"ל).

ה' בשם הרמ"ק. דכיון דהטעם להיות מקפיד הוא משום שאנו מבקשים שהקב"ה ינהג ב"חסידות", לכן ראוי שאנו ינהוג ב"חסידות" כדברי יסושה"ע).

הנה הערוך השולחן סובר דזה אינו אלא בדברים שאין בהם פלוגתא לענין הדין, אבל דברים שיש פוסקים לאיסור מן הדין, אלא שיש נוהגים ע"פ דעת המתירין כמו חדש בחו"ל או בשר בלא סירכה וכיו"ב, אי אפשר לנהוג כן בעשי"ת ולחזור למנהגו להקל אחרי עשי"ת. אבל הרבה מפרשים חולקים על דבריו, ועיין בהל' חג בחג חלק ימים נוראים עמ' רנ"ה דאיתא וז"ל וכן שמעתי מהגר"ש א"ז"ל דפשיטא דכל שיוכל לזהר בחדש ושאר חומרות שמקילין בהם בימים אלו יפרוש. עכ"ל.

ויש להעיר בכל זה, דעיין באו"ח סימן תר"ט דאיתא וז"ל מותר להטמין חמין מערב יום הכיפורים למוצאי יום הכיפורים, הג"ה ויש אומרים שאין להטמין ביום הכיפורים וכן המנהג במדינות אלו. עכ"ל.

בשו"ע או"ח סי' תר"ג איתא דאף מי שאינו נזהר מפת פלטר עכו"ם בשאר ימות השנה, בעשרת ימי תשובה צריך לזהר.

הנה לפי הרבה אחרונים (וביניהם החיי אדם הקיצוץ"ע הח"ח והערוה"ש) יש ללמוד מזה שראוי להיות זהיר גם ב"חומרות" אחרות בעשי"ת. נוסח אחד להגדיר באיזה דברים יש לזהר בהם הוא מה דאיתא בספר יסוד ושורש העבודה שער י"א פרק חמישי וז"ל וכן בכל שאר הנהגת החסידות אף שלא היה נוהג את עצמו בכל השנה ראוי על כל פנים לכל אדם להתנהג בחסידות בעשרת ימי תשובה האלו. עכ"ל. (ונוסח זה מתאים עם דברי האחרונים בביאור הטעם להיות יותר מקפיד בעשי"ת, עי' בחיי אדם כלל קמ"ג דאיתא וז"ל מהראוי שיתנהג האדם בעשי"ת בדברים וחומרות, אף שאינו נזהר בהם כל השנה, כי גם הקב"ה מתנהג בחסידות עם בריותיו. עכ"ל. וכ"ה בקיצור שלחן ערוך סימן ק"ל ס"ק ב'. ועי' גם בס' אלף המגן סי' תר"ג ס"ק

## דיני תיקון חצות בעשי"ת יכולים להיות נוגעים לכולם

הסליחות ויאמרו אחר כך ביחיד, לפי שתיקון חצות הוא מאד נעלה ובפרט בימים האלו הזמן מוכשר לכך. עכ"ל. הנה מחד גיסא מבואר בדבריו דימי סליחות הם זמן מיוחד לאמירת תיקון חצות. וא"כ שפיר י"ל דאף מי שאינו אומרו בכל שנה ישתדל לאומרו בימי סליחות. אבל מאידך גיסא משמע בדבריו דרק הרגיל לומר תיקון חצות בכל השנה אומרו בהני ימים, אלא אם כן כוונתו היא דרק הרגיל לאומרו בכל השנה יעדיף אמירתו לאמירת סליחות עם הציבור. וצ"ע בכ"ז למעשה.

בתיקון חצות או שאינו מיצר כל כך על החורבן ר"ל, לא שייך לומר תיקון חצות, ואם אינו אומרו בכל השנה מחמת אחת מהני סיבות, אפשר דגם לא יאמר אותו בעשי"ת. וצ"ע היטב בזה.

ועיין בספר מטה אפרים סימן תקפ"א ס"ב דאיתא וז"ל מי שנוהג לעשות תיקון חצות בכל השנה יש לומר תיקון חצות כמנהגו ואחר כך יאמר סליחות עם הצבור, ואם אירע שכשקם ממטתו כבר הגיע עת אמירת הצבור אף על פי כן יש לו לעשות התיקון קודם אור הבוקר ויניח

הנה יש לברר בעז"ה דיני תיקון חצות בעשרת ימי תשובה. ויש להעיר דאפשר דהדברים נוגעים אף למי שאינו אומר תיקון חצות בכל השנה, דראיתי כותבים שאף מי שאינו אומר תיקון חצות בכל השנה יאמרוהו בעשרת ימי תשובה משום המבואר בשו"ע או"ח סי' תר"ג ובהאחרונים הנ"ל שבעשי"ת יש לקיים כל סוגי מילי דחסידותא אף אם אינו מקיימם בכל השנה.

אולם יל"ע בזה, דאפשר דתיקון חצות שאני, דאפשר דמי שאינו מבין הענין דתיקון חצות או שאינו מבין הכוונות הנכללות

# האם יש שינוי בסדר אמירת תיקון חצות בעשי"ת

## מבבל השנה

כהרש"ש אינו ראי' לגבי הספק הנ"ל, די"ל שיש להפוסקים הספרדים מסורה לעשות הכל כמו הרש"ש, ולית מזה ראי' למי שאינו מן הספרדים. ויש להוסיף דהרי ראינו שהגר"י הלל שליט"א כתב דאפילו אליבא דהרש"ש שיש לומר איזה קינה להתחנן על החורבן, ולפ"ז כיון שעכ"פ יאמר איזה קינה, אפשר דיכול כבר לומר על נהרות בבל ומזמור לאסף וכו', ויתנה דאם יש לנהוג כהרש"ש אז אמירת הני דברים יהיו בתורת קינה בעלמא ולא בתורת תיקון רחל.

אולם יש להעיר דראיתי בספר תיקון חצות להגר"ש דבליצקי ז"ל (בפרק ג') דאיתא וז"ל הזמנים שאומרים בהם תיקון חצות, והכל לפי דעת רבנו הרב ר' שלום שרעבי זצ"ל ודעת תלמידיו וההולכים בעקבותיו כאשר נהוג בירושלים עיה"ק בפרט ובאר"י בכלל מקדמות דנא לנהוג בכל הענינים הנוגעים לקבלת הארץ כפי דעת והכרעת הרש"ש זצ"ל אשר הוא מרא דשמעתא בענינים אלו וכמו שכתב הגה"צ ר' צבי מיכל שפירא זצ"ל בספרו תקון חצות דף רס"ג וז"ל דעת חכמי הסוד אשר בענין הכוונה ובכל הפרטים אין לעשות מעשה רק עפ"י המבואר בכתבי האר"י ז"ל הברורים לנו מדברי הרח"ו זצ"ל וגם אין לזוז אף כל שהוא ח"ו מדעת הרב שלום שרעבי ז"ל וכו', בליל החול של עשי"ת אין אומרים תקון רחל רק תקון לאה ואומרים בתקון לאה מזמור כ' ומזמור נ"א כרגיל. עכ"ל. וצע"ע בזה.

ועיין בספר ארחות חיים סי' תר"ב דאיתא וז"ל כתב בספר יפה ללב ח"ב בקונ"א בשם ספר חסד לאלפים דמר"ה עד מוצאי סוכות אין לומר תיקון רחל בשום מקום, וכ"כ בספר כף החיים וכו' ומטו לה בשם המקובלים, וכ"ה בספר פתח הדביר ח"א סימן א' אות י"ד שבכל עשי"ת אין לומר ת"ח דהיינו תיקון רחל, יעו"ש, ושוב הביא שם דמתבאר מדברי רמ"ז די"ל תיקון רחל גם בליל עיוהכ"פ למי שנוהג לומר סליחות וכו' ק"ו הדברים בשאר לילות מעשי"ת שיל"ה התיקון חצות כולו אפילו תיקון רחל יעו"ש, ולענין מעשה שב ואל תעשה עדיף ומנהג אבותינו בידינו שלא לומר כי אם תיקון לאה לבד וכו'. עכ"ל.

באגרתי זאת לחלות פניו הקדושות להודיע למר דעתי, מה שברור אצלי לפי דברי האר"י זלה"ה, שאותם הנהגים שאין אומרים סליחות ותחנונים כלל בערב יום הכפורים באשמורת כמנהג איטאליאני, ודאי שלא יעשו גם תיקון חצות, אלא יאמרו מזמורים שסימנם כלא"ה, כלילי ר"ח ממש, אך הנהגים לאומרים גם באשמורת זה כמנהג הספרדים ואשכנזים, וכן באשמורת ערב ר"ה, בזה נסתפקתי ולא ידעתי להכריע אם יעשו התיקון חצות או לא, כי יש צד לומר כן יען שאומרים סליחות ותחנונים ונפילת אפים באשמורת הבקר, ויש צד לומר כי אע"פ שאומרים סליחות ותחנונים ונפילת אפים כנ"ל, מ"מ ביום בתפלה אין נופלין כלל, וכתוב שם בקונטרסיו שער הכונות דף נ"ח רע"ד דבימים שאין בהם נ"א, אין לבכות ולהתאבל על חרבן ב"ה, כי חשקי לידע האמת, יעשה לי חינוך וחסדא להשיבני דעתו הישרה על ספק זה בין באשמורת ערב יוה"כ בין באשמורת ערב ר"ה, ואם הברור אצלי הוא ברור של אמת ויציב וכו', מובטח אני ביושר לבבך אשר עוד תומתו בו, אל תשת עלי חטאת אם התמהמהתי להשיב תשובה לאגרתך הנעימה, כי היתה נסיבה מפני שנפלה ממני האגרת ולא מצאתיה עד הנה למען אוכל להשיב אליה, ואתה עתה ברוך ה' אשר הוספת ידך שנית לשלוח אלי העתק הראשונה, גם כי אני מוטל על ערש דוי לא חפצתי להחמיץ מצותי, הנה בדרך קצרה אומר לך כי בין בער"ה ובין בעי"כ אשר המנהג הנכון להרבות בו בתחנונים באשמורת, וגם נופלים על פניהם, יש ויש לכל הנוהג לעשות תיקון חצות בכל השנה לעשותו גם באותם ב' האשמורות ככל תיקוניו, מבלי יפאל ממנו דבר, וכה משפטי גם אני, וכן ראיתי נוהגים לרבנן קשישי דארעא דישאל תוב"ב. עכ"ל. הרי מבואר להדיא ברמ"ז דס"ל דגם בעשי"ת שאומרים תיקון חצות כרגיל.

והנה כיון שיש בזה מחלוקת, יל"ע מה יעשה מי שאין לו בזה מסורה מיוחדת. (והרי הפוסקים בכל מקום למדו הרבה דיני תיקון חצות דוקא מאגרות הרמ"ז).

הנה לכאורה י"ל דזה דהבן איש חי והכף החיים ודעימייהו כתבו בסתמא

הנה יל"ע האם אומרים תיקון חצות כרגיל בעשי"ת, או האם יש איזה שינוי בסדר תיקון חצות בעשי"ת.

עיין בספר בן איש חי הלכות שנה ראשונה פרשת וישלח דאיתא וז"ל אין אומרים תיקון רחל בימי העומר, וכן בעשרת ימי תשובה בחול. עכ"ל. ועיין בספר כף החיים פלאג"י סימן ג' ס"ק ל"ד דאיתא וז"ל ימים שאין נופלים על פניהם, אין לומר כי אם תיקון לאה ולא תיקון רחל, וכן בימי העומר, ומראש השנה עד מוצאי סוכות, והיינו עד ב' חשון לא יאמר תיקון רחל. עכ"ל. ועיין בכף החיים על או"ח סימן א' ס"ק י"א דאיתא וז"ל בעשרת ימי תשובה בחול אין אומרים תיקון רחל וכן בכל ימי העומר אמת ליעקב בקונטרס שפת אמת אות ג'. עכ"ל. ועיין לוח דבר בעתו לגבי עשי"ת דאיתא וז"ל תיקון חצות, מנהג הספרדים וכו' ע"פ הרש"ש ז"ל שבעשי"ת אומרים תיקון לאה ולא תיקון רחל אע"פ שאומרים תחנון בימים אלה. עכ"ל.

והנה עיין בשו"ע או"ח סי' א' סעיף ב' וסעיף ג' דאיתא וז"ל המשכים להתחנן לפני בורא יכיון לשעות שמשתנות המשמורות שהן בשליש הלילה ולסוף שני שלישי הלילה ולסוף הלילה, שהתפלה שיתפלל באותן השעות על החורבן ועל הגלות רצויה, ראוי לכל ירא שמים שיהא מיצר ודואג על חורבן בית המקדש. עכ"ל. ויל"ע האם ראוי להשכים ולהתחנן על החורבן גם בעשי"ת.

ועיין בספר מקבציאל בשו"ת קצרות בעניני תיקון חצות להגר"ר יעקב הלל שליט"א דס"ל דגם בעשי"ת דראוי להשכים ולהתחנן על החורבן.

אולם נלענ"ד דהדברים נראים סתומים מאד לכאורה בדברי כל הפוסקים הנ"ל שכתבו דאין אומרים תיקון רחל בעשי"ת, ולא העירו דעדיין ראוי להתחנן על החורבן. ואפשר דיותר משמע דסבירא להו דכל שאומר תיקון לאה סגי. וצע"ע בזה.

הנה יש להעיר דאף שהרש"ש וכל הבאים אחריו סוברים דאין אומרים תיקון רחל בעשי"ת, אבל יש חולקים, דעיין בספר אגרות הרמ"ז אגרת ט"ו דאיתא וז"ל בזאת אבא אל היכל אדוני פנימה להשתחוות לו אפים ארצה ולהטריחו עוד

# מה עדיף בעשיית תיקון לאה או סליחות

עיין באגרות הרמ"ז סימן ט"ז דאיתא וז"ל שאלה אחת קטנה היא לגביה ידידיה דמור, וגדולה היא אלי, מסופק אני על פי דרכי קונטרסי תלמידי האר"י זלה"ה, שמי שקם בלילי אשמורת בשעה שהציבור רוצים לומר סליחות, ואין שהות לעשות התיקון ולומר הסליחות עמהם, איזה עדיף טפי שיעשה, מאי אמרינן, שיאמר הסליחות עם הציבור, ונדחה התיקון בשבילם, דהא אנו רואין כי סגולה גדולה הוא לאומרם בחדש זה, ושיותר טוב מלעסוק בתורה, כנראה בקונטרסים הנ"ל, והרב חיים כהן כתבו בהדיא בטור ברקת דף רע"ו סע"א יע"ש מור"י ואדוני נר"ו, או אמרינן שיעשה התיקון ונדחה הסליחות, דהא אנו רואים במ"א שם שאם יקום בלילי הקיץ סמוך לבוקר שאז אין שהות לעשות התיקון ולעסוק בתורה, שיעשה התיקון אף על פי שאינו עוסק בתורה וכו', שעת הקוצר וצרכי עמנו המרובים לא יתנוני מופנה משני צדדים, להשיב מהרה מפני הכבוד, ובפרט לאיש כלבבי אשר כערכך הידיד, כי מאז יקרה נפשך בעיני יען ידעתך חושק ונכסף לחכמה וליראת ה', על כן אישכך מילין במיעוט שיחה ואומר כי גדול שכר התיקונים הנעשה אחר חצות על גלות שכינה ועל חרבן הבית, והוא העולה על כל שאר התפלות והתורה והסליחות האמורים בזמן ההוא, ואין לבטל בשום אופן, ואם אין זמן לומר הסליחות והתיקון חצות יניח הסליחות ויאמר תיקון חצות, כי הוא הוא עצם הסליחה והתפלה היותר מקובלת לפני המקום, כי השעה צריכה לכך והזמן מזומן לכל איש נאמן לבלתי ישכח אהבת ירושלים וחבת ציון, וגדול זכותו נוכח פני עליון, הוא ברחמי הרבים, יפן אליך בעין אהבים, ויהיו דבריך אליו קרובים, להשיבך בהצלחות. עכ"ל.

ודבריו הובאו בסתמא בשערי תשובה או"ח סימן א', ובברכי יוסף סי' תקפ"א ס"ק ג', ובחסד לאלפים סימן א' ס"ק י"ג, ובכף החיים סי' א' ס"ק ט"ז ובסי' תקפ"א ס"ק ד'. וכ"ה בסתמא בכף החיים פלאג"י סימן ג' ס"ק ל"ג ובבן איש חי פרשת וישלח אות ט' דתיקון חצות עדיף מסליחות.

והנה לפי הרמ"ז לטעמי שאומרים תיקון רחל בעשיית, הדברים בודאי נוגעים בין בימי סליחות לפני ר"ה ובין בעשיית. אבל לפי הרש"ש שרק אומרים תיקון לאה בעשיית, ולא תיקון רחל, יל"ע האם דברי הרמ"ז נוגעים גם בעשיית, דהיינו יל"ע מה עדיף אמירת תיקון לאה או סליחות.

והנה אם תיקון לאה לא קשור להחורבן והגלות, כפשוטו דברי הגר"י הלל שליט"א הנ"ל, לכאורה פשוט דסליחות עדיף, דהא מבואר בדברי הרמ"ז דה"תיקון חצות" דעדיף מדבר על גלות השכינה וחורבן הבית. אבל לפי איך צד הנ"ל שכשאומר תיקון לאה דאין צריך לומר איזה קינה להתחנן על החורבן, בע"כ דגם

תיקון לאה קשור להחורבן, וא"כ י"ל דגם תיקון לאה עדיף מסליחות.

הנה ראיתי בספר מועד לכל חי סימן י"א ס"ק י"ח דאיתא וז"ל אם לא ברח תחילה כל הברכות, וגם תיקון חצות רחל ולאה אשר בנו שתיהן, לא יאמר סליחות. עכ"ל.

והנה אף שיש רא"י מדברי המועד לכל חי לעצם דברינו שגם תיקון לאה עדיף מסליחות, אבל אפשר דהיינו דוקא כשאומר תיקון רחל ותיקון לאה בהדי הדדי, אבל כשאומר תיקון לאה לחוד אפשר דאינו עדיף מסליחות. אולם שו"ר דבריו בכף החיים פלאג"י סימן ג' ס"ק ל"ג וז"ל כמו כן בחודש אלול ועשרה ימי תשובה שאומרים סליחות באשמורת, יאמר בתחילה תיקון חצות, ואם יש שהות יאמר סליחות. עכ"ל. והנה הכף החיים שם בס"ק ל"ד כתב דבעשיית אין אומרים תיקון רחל, ואפ"ה כתב הכא דגם בעשיית תיקון חצות עדיף מסליחות, ומוכח כנ"ל דאף בעשיית כשאין אומר תיקון רחל עדיין הוי תיקון לאה עדיף מסליחות.

נמצא, דלפי מה שהבאנו מהגר"י הלל שליט"א, לכאורה י"ל דבעשיית סליחות עדיף מתיקון לאה, משום דס"ל דתיקון לאה אינו קשור לחורבן ביהמ"ק. אבל לפי מה שכתבנו ע"פ איך מקורות הנ"ל, לכאורה י"ל דבעשיית תיקון לאה עדיף מסליחות. וצ"ע היטב אם יש לסמוך על דברינו למעשה.

הנה לפי מה שראינו שהגר"י הלל שליט"א סובר דבעשיית דאף דאין אומרים תיקון רחל, אבל עדיין יש לומר איזה קינה להתחנן על החורבן, יל"ע מה עדיף, האי קינה או סליחות.

הנה לגבי עצם הדין הנ"ל דתיקון חצות עדיף מסליחות יל"ע האם היינו דוקא למי שרגיל לומר תיקון חצות, או גם למי שאינו רגיל לומר תיקון חצות.

ועיין בספר מטה אפרים סימן תקפ"א סי"ב דאיתא כנ"ל וז"ל מי שנוהג לעשות תיקון חצות בכל השנה יש לומר תיקון חצות כמנהגו ואחר כך יאמר סליחות עם הציבור, ואם אירע שכשקם ממטתו כבר הגיע עת אמירת הציבור אף על פי כן יש לו לעשות התיקון קודם אור הבוקר ויניח הסליחות ויאמרם אחר כך ביחיד, לפי שתקון חצות הוא מאד נעלה ובפרט בימים האלו הזמן מכשר לכך. עכ"ל. ועיין בספר תיקון חצות להגר"ש דבליצקי ז"ל (בפרק ב') דאיתא וז"ל מי שאיחר לקום בימי הסליחות עד סמוך לעמוה"ש ואם יאמר סליחות בצבור לא יוכל לומר ת"ח, מוטב שיאמר ת"ח ולא סליחות בצבור, שע"ת סימן א' סק"ו וסי' תקפ"א סק"א, ובפרט שאפשר לקיים שניהם ולומר אח"כ הסליחות ביחידות אם לא יוכל למצוא מנין, וכתב בספר שלמה חדשה להרה"ג שלמה סובל נ"י סימן מ"א דהיינו דוקא ברגיל לומר ת"ח תמיד. עכ"ל. וכן משמע

לכאורה בשע"ת סימן א' ס"ק ו', דעיי"ש דאיתא וז"ל כתב באגרת הרמ"ז וכו' בסי' ט"ו כתב שבמקומות שמרבים בסליחות בער"ה וערב יה"כ באשמורת וגם עושין נפילת אפים הנוהג לעשות תיקון חצות בכל השנה יש לו לעשות גם בער"ה ע"ש, ועיין שם בסי' ט"ז מי שרגיל לומר תיקון חצות וקם באשמורת וכבר הציבור אומרים סליחות ואין פנאי לומר שניהם אומר תיקון חצות כסדר האר"י ז"ל שהוא עיקר גדול יותר מהסליחות. עכ"ל.

הנה עיין בספר הלכות חג בחג (חלק ימים נוראים פרק ב') דאיתא וז"ל בברכי סימן תקפ"א סק"ג כ' בשם הרמ"ז בתשו' דאם קם באשמורת וכבר הציבור אומרים סליחות וצריך לבטל א' מהם עדיף שיאמר תיקון חצות כסדר האר"י ז"ל והוא עיקר יותר מסליחות, והוב"ד בשע"ת סק"א ובמט"א סי"א, ודבריהם צלע"ט דהרי סליחות נתקן לכלל הציבור והזהירו טובא הפו' שלא לפרוש מן הציבור משא"כ תקון חצות אף שמעלתו גדולה מ"מ אינו חובה אלא לעומדים בסוד ה' ומשו"ה לא הותר לפרוש מן הציבור בחובתם. עכ"ל.

אולם י"ל דלהרגיל לומר תיקון חצות, תיקון חצות חשיב יותר עיקרי מסליחות, דלהרגיל לומר תיקון חצות, תיקון חצות הוי כעין תפילה עיקרית, משא"כ סליחות דהוי רק בגדר תוספת על התפילות העיקריות.

ועיין בספר דרך ד' (ח"ד פ"ו) בביאור הענין דתיקון חצות, דמבואר להדיא דתיקון חצות הוא תפילה קבוע, אלא שהוא רק קבוע לחסידים. ולפ"ז שפיר י"ל שיש חילוק בעצם במהות תיקון חצות בין הרגיל לאומרו למי שאינו רגיל לאומרו. הנה ראינו לעיל שיש ענין אף למי שאינו רגיל לומר תיקון חצות בכל שנה שיאמרוהו בעשיית. והנה את"ל שרק מי שרגיל לומר תיקון חצות יעדיפו לסליחות, יל"ע לגבי מי שאינו אומר תיקון חצות בכל השנה, אבל שפיר הוי רגיל לומר תיקון חצות בימי סליחות ועשיית, האם גם יש לו להעדיף תיקון חצות לסליחות. וצ"ע בזה.

הנה כל הנידון הנ"ל אם להעדיף תיקון חצות או סליחות הוא כשרק יש זמן לומר אחד מהם, אבל אפשר שיש עוד נידון, כשיש מספיק זמן לומר שניהם, דאיזה מהם יאמר תחילה, תיקון חצות או סליחות.

הנה בציור הרגיל כשיש ציבור שאומרים סליחות בחצות הלילה, ואם יקדים תיקון חצות יפסיד האפשרות לומר סליחות בציבור בחצי השני של הלילה, לכאורה פשוט דיקדים לומר סליחות עם הציבור ואח"כ יאמר תיקון חצות. אבל היכא דליכא שום חשבון אחר, יל"ע האם יקדים תיקון חצות או סליחות.

והנה לכאורה פשוט דהא מיהא הרגיל לומר תיקון חצות יקדים תיקון חצות לסליחות.

## עמק הפרשה

הרה"ג ר' ראובן מלך שווארץ שליט"א

### שובה ישראל עד ד' אלקיך

הנה נוהגים בהאי שבת להפטיר ב"שובה ישראל". והנה מבואר ברמב"ם ובשו"ע דצריך להפטיר בנביא מעין הקריאה בתורה. ותמוה הרי בהאי שבת אין קריאה מיוחדת ואפ"ה מפטירין בהפטרה מיוחדת.

והנה הרא"ש במגילה למד מהפטרות "מחר חודש" דגם אפשר להפטיר מעין המאורע, ולדידי' י"ל דהאי הפטרה חשיב מעין המאורע (ולפ"ז מבואר שיש חלות על הני ימים שהם מאורע, ושייך הפטרה מעין האי מאורע), אבל המאירי במגילה ועוד ראשונים ביארו דהפטרות מחר חודש הוא יוצא מן הכלל, ורק הזכירו כלל לקרוא מעין הקריאה, ולדידהו הדרא הקושיא לדוכתא, איך מפטירים בהאי הפטרה בהאי שבת.

אולם אין זה קושיא מיוחדת להאי שבת, דהאי הפטרה היא חלק מסדר הפטרות שקראנו מ"ז בתמוז ואילך, דמבואר בפסיקתא ובטור בס"י תכ"ח דמ"ז בתמוז ואילך קוראים סדר הפטרות, ג' דפורענותא וז' דנחמתא ותרתי דתיובתא (דהיינו דרשו בצום גדלי' והאי הפטרה דשבת שובה).

נמצא דבהאי שבת כשקוראים האי הפטרה צריך להתבונן על זה דבאנו אל הגמר של כל הסדר, ובעז"ה נראה עין בעין שיש בזה גמר של כל הפורענותא.

## דעת תורה

מנחם ראש הישיבה הגאון רבי דוד פיינשטיין שליט"א

### כי שם ה' אקרא הבו גודל לאלקינו [ל"ב, ג']

הנה בברכות דף כ"א ע"א מבואר, דהמקור לברכת התורה לפניה הוא מהך קרא ד'כי שם ה' אקרא הבו גודל לאלקינו'. וב'נפש החיים' שער ד' פ"ט ביאר אופן הילפותא בזה, על פי מה דאיתא בזוהר בכמה דוכתי, דכל התורה כולה שמותיו של הקדוש ברוך הוא, וזהו 'כי שם ה' אקרא' אזי 'הבו גודל לאלקינו'. ולפי זה יש לבאר מה שאנו מבקשים בברכות התורה שנהיה 'יודעי שמך' ולומדי תורתך לשמה, דכיון דהמחייב של ברכת התורה הוא מה דקריאת התורה הוא קריאת שמותיו של הקדוש ברוך הוא, על כן הויא הבקשה בברכה זו על ענין זה שנהיה יודעי שמותיו.

\*\*\*

ועיין בפתיחת הרמב"ן לפירושו על התורה שכתב וזה לשונו - עוד יש בידינו קבלה של אמת, כי כל התורה כולה שמותיו של הקדוש ברוך הוא, שהתיבות מתחלקות לשמות בענין אחר, כאילו תחשוב על דרך משל, כי בפסוק 'בראשית' יתחלק לתיבות אחרות, כגון 'בראש יתברא אלקים', וכל התורה כן, מלבד צירופיהן וגיטריאותיהן של שמות וכו', ונראה שהתורה הכתובה באש שחורה על גבי אש לבנה [עיין דברים רבה פ"ג סימן י"ב], בענין הזה שהזכרנו היה, שהיתה הכתיבה רצופה בלי הפסק תיבות, והיה אפשר קריאתה שתקרא על דרך השמות, ותקרא על דרך קריאתנו בענין התורה והמצוה, וניתנה למשה רבנו על דרך חילוק קריאת המצוות, ונמסר לו על פה קריאתה בשמות, עכ"ל. ולפי זה יש לבאר הבקשה שנהיה כולנו 'יודעי שמך' ולומדי תורתך, ד'יודעי שמך' קאי על הקריאה על דרך השמות, ו'לומדי תורתך' קאי על הקריאה על דרך קריאתנו בענין התורה והמצוה, ואולי יש בזה מן האמת.

### כי דם עבדיו יקום, ונקם ישיב לצרי וגו' [ל"ב, מ']

ופירש רש"י, וזה לשונו - 'כי דם עבדיו יקום', שפיכות דמיהם, כמשמעו. 'ונקם ישיב לצרי', על הגזל ועל החמס, עכ"ל.

ויש לומר הביאור בזה, דבדיני אדם שייך דינא ד'קים ליה בדרכה מיניה', דענש רק על העבירה החמורה, ונפטר בכך מעונש העבירה הקלה [כתובות דף ל"ז ע"א], אולם בדיני שמים אינו כן, וכמו שכתב הרמב"ם ב'איגרת תימן' - שלא יעלה על הדעת, שבהיות החוטא עושה החמורות, שלא יענש על הקלות, אלא ירבעם בן נבט יענש על העגלים שחטא בהם והחטיא את ישראל, וכמו כן יענש על שביטל מצות סוכה בסוכות, ע"ש. וזהו שאמר, דאף שינקם באויבי ישראל על שפיכות דם עבדיו, מכל מקום לא יפטרו בכך מהעונש הראוי להם על שגזלו וחמסו את ישראל, אלא נקם ישיב לצרי אף על הגזל ועל החמס.

**אות לחופות**  
עימוד שהופך טקסט ליצירה  
otf74041@gmail.com | 05276-74041

הפצה פרסום ושיווק ספרים  
**י. בלוי**  
עד הבית

### לרכישה מוזלת של ספרי המחבר

במקד ההזמנות של י. בלוי  
bloy.co.il • 054-856-40-33  
bloyseforim@gmail.com

כמו"כ ניתנת האפשרות לקבל את הספרים בחינם  
לכוללים, ישיבות ולבתי כנסיות ומדרשות

### לפניות, הארות, ולהרשמה לקבלת הגיליון מידי שבוע במייל

ניתן לפנות בכתובת: emekhashavua@gmail.com  
או להשאיר הודעה במספר: 516-581-3597 (001)  
או בפקס: 1532-5326259  
לתרומות והנצחות אפשר לפנות להנ"ל